

Okvir po mjeri čovjeka / Tekst zaziva sliku / Sloboda linije

Beli, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:988789>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilišta u Zagrebu

Nastavnički odsjek

Antonela Beli

ZAVRŠNI RAD

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Zagreb, 2021./2022.

Kolegiji: Kiparstvo, Slikanje, Grafika

Mentori/profesori iz glavnih umjetničkih predmeta:

doc. art. Vojin Hraste

doc. dr. art. Snježana Ban

doc. dr. art. Igor Čabraja

OKVIR PO MJERI ČOVJEKA / TEKST ZAZIVA SLIKU / SLOBODA LINIJE

U središte razmišljanja postavljam čovjeka kao pojedinca i pripadnika društva i pokušavam definirati odnos čovjeka i društvenih normi te kako ga one određuju. Antropomorfnim figurama i njihovom interakcijom istražujem odnos suprotnosti i sličnosti sagledan kroz različita razmatranja i na kraju ga pokušavam objediniti u jednoj formi. Dolazim do ideje okvira, jer društvene norme uistinu jesu jedan oblik okvira, granica, pravila koja pojedinac mora slijediti kako bi mogao funkcionirati u određenoj zajednici.

Svoj proces rada na slikanju temeljim na odnosu teksta i slike. Jedna riječ može značiti tisuću slika isto kao što jedna slika može govoriti tisuću riječi. Glavna inspiracija mi je zbirka *Umjetnik u gladovanju*, a kratka priča *U kažnjeničkoj koloniji* postaje izvor iz kojeg proizlaze temeljne ideje za tri moja rada. Cilj mi je prikazati kroz likovne elemente dojam nadziranja, raspadanja, ali i nespretnog slaganja elemenata koji zajedno funkcioniraju. Postepenim dinamiziranjem elemenata i njihovim spajanjem s pozadinom eksperimentiram s odnosima strukturirane skice, jasnoćom prikaza i intuitivnim slijedom misli koje vode razvitak samoga rada.

Kako sam se postepeno upoznavala s procesom izrade bakropisa i akvatinte, tako me počeo zanimati taj gotovo kontrastni odnos egzaktnog postupka i mogućnosti slobode izražavanja. Nastojala sam fokusirati svoj interes na proces, jer sam ga smatrala najkonkretnijim, pa tako i najbitnijim segmentom svoga rada. Glavni fokus mi je bilo istraživanje slobodnog crteža, odnosno korištenje različitih vrsta linija i eksperimentiranje s rasterom. Motivi koji me zanimaju u crtežu su znanstveno-fantastične strukture, elementi ukomponirani na način da daju svojevrsnu nadrealnu karakteristiku pejzažu i koji su onda dinamizirani manjim linijama s efektom disperzije.

OKVIR PO MJERI ČOVJEKA

Čovjek, pojedinac, znak, društveni položaj, uloga, okvir, pravila

U središte razmišljanja postavljam čovjeka kao pojedinca i pripadnika društva, odnosno moje razmišljanje postepeno se formira u temu koju razrađujem kroz tri različita razmatranja i pokušavam definirati odnos čovjeka i društvenih normi te kako ga one određuju.

Inspiracija za prvu skulpturu proizašla je iz društvenih medija, specifično vezana uz politički sukob koji je rezultirao ratom u Ukrajini. Osim što je riječ o realnom ratu, prati ga i rat medija, najviše informacija dobiva se putem društvenih mreža koje pomno i brzo prate razvitak događaja. Rezultat toga su aplikacije pretrpane objavama koje iskaču bez obzira želimo li mi to pratiti ili ne.

Situacija mi je na svojevrsni način okupirala misli i počela sam razmišljati o srži sukoba kao generalnog pojma i postavljati pitanja. Leži li korijen sukoba u oznaci koju pojedinac nosi? Do koje mjere društvo zahtjeva od pojedinca da nosi znak? Što je pojedinac koji odbije nositi oznaku?

Iz tog promišljanja proizašao je *Neoznačeni*. Napravljena je konstrukcija od stiropora koja je potom obložena gipsom. Topljenjem stiropora dobiva se čahura od gipsa koja je iznutra zacrnjena čađom. Takvim postupkom ostala je šupljina na mjestu lica nakon čega više ne postoji mogućnost identificiranja pa je tako riječ o prikazu antropomorfne biste koja nema svoj jedinstveni znak raspoznavanja. Da bi pojedinac mogao funkcionirati unutar društva od njega se očekuje da preuzme neku ulogu utvrđenu već ustaljenim socijalnim normama. Ovim radom propitujem što bi se dogodilo s pojedincem koji bi se odbio poistovjetiti s takvim očekivanjima i ne bi na sebi želio nositi znak raspoznavanja koji ga svrstava u točno određene parametre djelovanja.

Tijek razmišljanja navodi me da sagledam i drugačiju perspektivu, te postavljam nova pitanja. Što se događa kad pojedinac djeluje u ime znaka? Što je pojedinac koji odluči nositi znak? Na kraju radim antropomorfnu figuru na stilski sličan način kao bistu. Skulptura je izrađena u dva dijela. Gornji dio je od gipsa čija je konstrukcija također bila stiropor. Taljenjem stiropora ostaje šupljina i čađava unutrašnjost. Donji dio rada je konstrukcija napravljena od drvenih ploča i letvi koja je također djelomično pokrivena gipsom, s pojedinim dijelovima obojenim

crnim tušem. Cilj je stvoriti efekt raspadanja zbog destrukcije koja nije došla izvana, već iznutra. Većina štete vidi se u unutrašnjosti kroz prošupljene dijelove. Nagnuta je prema naprijed s ciljem da komunicira s gledaocem na prosječnoj razini očiju. Činom paljenja i stvaranja štete iznutra aludira se na porijeklo destrukcije koja dolazi iznutra, a ima vidljiv učinak izvana. Ideja destruktivnog djelovanja čovjeka uvijek se rađa unutar njegovog uma, pa iako ona neće biti vidljiva na liku, bit će vidljiva na posljedicama njegovih djela.

Skulpturu nazivam *Označeni* jer daje perspektivu onoga koji uzima znak na sebe. Obje skulpture postavljam u komunikaciju, one se međusobno gledaju i tako imaju određenu interakciju i povezanost, poput ogledala. Na kraju zaključujem da su obje produkt određene destrukcije sukoba – bista je uništena do mjere neraspoznavanja, nema svoj znak identifikacije, a figura je u sličnom stanju, ali je uništena da bude označena. U svakom slučaju, obje su žrtve društvenog konteksta i dileme označavanja.

Kako bih objedinila te teme, počinjem razmišljati kako vizualno reprezentirati čovjekovu ulogu u društvu. Kako spojiti oznaku i neoznačenost i prikazati korespondenciju pojedinca i socijalne uloge koja se očekuje od njega. Dolazim do ideje okvira, jer društvene norme uistinu jesu jedan oblik okvira, granica, pravila koja pojedinac mora slijediti kako bi mogao funkcionirati u određenoj zajednici. Nastavljam razmišljati kako taj okvir povezati s čovjekom i dolazim do njegovog osnovnog oblika, koji je izduženi heksagon, odnosno lijes kao obris humanoidne forme.

Skulpturu nazivam *Okvir po mjeri čovjeka* i cilj je da bude interaktivna s promatračem. Tako se postavlja u vanjski prostor, pričvršćena uz drvo i pristupačna. Skulptura je lijes napravljen od drvenih dasaka, obojen u crnu boju. On nema poklopac već je otvorena strana obrubljena ukrasnim okvirom s čime želim aludirati na klasičan okvir umjetničke slike. Skulptura je postavljena vertikalno, naslonjena na podlogu da imitira poziciju slike. Dimenzije su prilagođene na način da su univerzalne, odnosno mjere su takve da prosječna osoba lako može stati unutra i tako postati uokvireni, izložbeni primjerak, upravo poput nekog klasičnog remek-djela.

Ideja je da kad čovjek stane u lijes osjeti nelagodu, ali i sigurnost. Opet je riječ o svojevrsnoj čahuri koja svojim stranicama i oduzimanjem perifernog vida daje određeni osjećaj sigurnosti. Čovjek zna da je siguran, jer mu ništa ne može doći iza leđa ili perifernog vida, jer gleda samo prema naprijed. Proces ulaženja u taj lijes imitira proces prihvaćanja društvenih

struktura, znaka i uloge, okvira koji društvo nameće da bismo bili prihvaćeni, objašnjeni i shvaćeni.

Riječ je o skulpturi koja je interaktivna pa istovremeno odbija i zove pojedinca da stane u nju i upije taj kontradiktorni osjećaj restrikcije slobode i sigurnosti. Kroz sve tri skulpture cilj mi je bio izazvati određenu reakciju publike, pomalo izazvati nelagodu jer smatram da ona najviše ostavlja trag i okupira um. Željela sam sa svojim skulpturama uspostaviti direktnu komunikaciju s pojedincem.

U slučaju skulpture *Okvir po mjeri čovjeka* ta interakcija bila je uspješnija nego što sam očekivala jer je u trenutku kad je bila izložena vani, bila vandalizirana na način da je maknuta sa stabla na koje je bila pribijena i bačena nekoliko metara sa strane u grmlje. Uništavanje skulpture u tom slučaju nije nešto što smatram štetom već interakcijom koja se pretvorila u intervenciju, te je tako moj cilj ispunjen. *Okvir po mjeri čovjeka* izazvao je reakciju.

Neoznačeni, 2022., stiropor, gips

Označeni, 2022., stiropor, gips, drvo, crni tuš

Označeni i Neoznačeni, 2022.

Okvir po mjeri čovjeka, 2022., drvo, stiropor, crna boja za beton

Intervencija na *Okvir po mjeri čovjeka*, 2022.

TEKST ZAZIVA SLIKU

Tekst, riječ, slika, Franz Kafka, otuđenost, nadzor, kaos

Svoj proces rada na slikanju temeljim na odnosu teksta i slike. Razlog tome je što najviše inspiracije pronalazim dok čitam. Jedna riječ može značiti tisuću slika isto kao što jedna slika može govoriti tisuću riječi. Krenula sam s pjesmama i glazbom, izdvajala sam stihove pjesama koje sam slušala u trenutku kada bih dobila ideju.

Kasnije sve više pronalazim inspiraciju u knjigama, kratkim pričama i novelama, te naposljetku najviše pažnje mi okupiraju kratke priče Franza Kafke. Glavna inspiracija mi je zbirka *Umjetnik u gladovanju*, a kratka priča *U kažnjeničkoj koloniji* postaje izvor iz kojeg proizlaze temeljne ideje za tri moja rada.

Kafka u kratkoj priči *U kažnjeničkoj koloniji* postavlja likove u prostor kažnjeničke kolonije, ne daje im imena već samo uloge poput putnika, časnika, vojnika i osuđenika. Ti likovi, odnosno njihove uloge predstavljaju različite perspektive koje se zajedno povezuju u temi neodređenog društvenog sustava. Zbog militarističkih titula i mjesta radnje, interpretiram da je riječ o režimu na izmaku svog vremena. Radi se o trenutku kad stari sistem postaje gotovo apsurdan, nerazumljiv i ne može nastaviti postojati u budućnosti, ali i dalje ima svoja jasna pravila. To me potaknulo da razmišljam o kontekstu zbunjenosti, raspada nečeg starog i tog specifičnog međuvremena u kojem nastaje nova ideja.

U priči se kao jedan od glavnih motiva pojavljuje sprava za mučenje koja se sastoji od tri dijela (ležaj, crtalo, drljača). Crtalo ispisuje kaznu na tijelo osuđenika, a drljača je istovremeno provodi. Dok osuđenik ne zna ni da je osuđen niti ima svrhe gubiti vrijeme da mu se to obznani.

„Rastvori i pokaza prvi list papira. Putnik bi rado rekao nešto pohvalno, no sve što je mogao vidjeti bio je labirint crta koje su se bezbroj puta presijecale, i koje su tako gusto prekrivale papir da su se bijeli prostori između njih jedva vidjeli.“ (*U kažnjeničkoj koloniji*, Franz Kafka, 1919.)

Citirana rečenica iz kratke priče je postala početna točka teme mog rada. Časnik putniku pokazuje crteže bivšeg zapovjednika, ali ih putnik ne može razabrati ni razumjeti što piše.

Naposljetku odabirem motiv čovjeka umjesto sprave za mučenje. Odustajem od prikazivanja teksta jer ga ni nema, njegova nerazumljivost je ono što je čitko. Sve se svodi na čovjeka čije tijelo odlučujem prikazati kako gotovo bestežinski pluta u prostoru. Obrisne linije tijela su neodređene, ono se razlijeva u prostor i tako spaja s tamnom pozadinom. Tehnikom razlijevanja akrilne boje dobivam efekt mreže, odnosno vertikalnih i horizontalnih pravaca koji se presijecaju i tako aludiram na pokret drljače. Rad nazivam *Drljača* jer je fokus teme upravo taj pokret koji je pravilan, ali i nestabilan. Sjecišta linija prikazuju nedostatak smjera u kojem se čovjek kreće, on može samo plutati u međuprostoru dok se svijet oko njega mijenja. Isto kao što osuđenik nije ni znao da je osuđen, tako i časnik ne zna kako funkcionirati u svijetu koji nije režim koji poznaje.

Tema nedorečenosti i raspadanja elemenata nastavlja me zanimati pa tako slikam rad *Nadzornik bogomoljka gleda vas svojim sitnim očima*. Iako se odmičem od direktnog utjecaja teksta, odnosno ne uzimam više specifične rečenice kao polazišne točke, nastavljam razmišljati o temama koje Kafka predstavlja u svojim djelima.

Vizualno je inspiriran skulpturom *Bogomoljka* kiparice Germaine Richier koja mi je posebno zanimljiva zbog prelaženja granice iz zoomorfne u antropomorfnu figuru, odnosno nejasne granice koja nas sprječava da je kategoriziramo kao vrstu. Ipak, ono što mi je najviše privuklo pažnju je pogled koji se sastoji od sitnih, okruglih očiju. Njihova jednostavnost ono je što daje efekt neugodnog nadziranja i svojevrzni egzistencijalistički segment koji je vrlo blizak Kafkinim pričama. Cilj mi je prikazati kroz likovne elemente dojam nadziranja, raspadanja, ali i nespretnog slaganja elemenata koji zajedno funkcioniraju i pokušavaju direktnim pogledom komunicirati s promatračem. Stoga koristim nečiste boje, nijanse okera, zelene, crvene i ljubičaste pomiješane s crnom koje se međusobno prelijevaju i ulaze u kontrast s bijelom konstrukcijom figure.

Sličan princip razvijam i kod rada *Apokalipsa* koji radim intuitivno i impulzivno, bez skice, samo po sjećanju na svoje prethodne radove i tekstove koje sam čitala. Jedino što me vodi su ključne riječi širokog značenja: kontrast, kaos, otuđenost, zbunjenost. Iz tog razmišljanja proizlazi slika dinamične, dijagonalne kompozicije s jasno naglašenim formama koje su međusobno u kontrastu bojom i odnosom veličina. Zajedno kao u jednoj cjelini unutar kaotičnog rasporeda, ali su također i individualizirani kao elementi. Njihova komunikacija je nedorečena isto kao što su oblici neodređeni.

Ova tri rada proces su mog istraživanja granica i slobode, kao svojevrsni sukob logike i intuicije. Kafka dovodi u pitanje sisteme i njihova pravila, ponajviše njihov vijek i trajanje te tako prikazuje kako se njihova srž mijenja kroz vrijeme. Postepenim dinamiziranjem elemenata i njihovim spajanjem s pozadinom eksperimentiram s odnosima strukturirane skice, jasnoćom prikaza i intuitivnim slijedom misli koje vode razvitak samoga rada. Kroz sva tri rada željela sam vizualno prikazati gradaciju raspadanja postojeće strukture i procesa nastajanja nove. Da bi nastalo novo jasno strukturirano tijelo prvo treba nastati ideja koja je utjelovljenje suprotnosti.

Drljača, 2022., akril na papiru

Nadzornik bogomoljka gleda vas svojim sitnim očima, 2022., akril na papiru

Apokalipsa, 2022., akril na papiru

SLOBODA LINIJE

Linija, crtež, sloboda, pokret, SF, pejzaž

Kako sam se postepeno upoznavala s procesom izrade bakropisa i akvatinte, tako me počeo zanimati taj gotovo kontrastni odnos egzaktnog postupka i mogućnosti slobode izražavanja. Nastojala sam fokusirati svoj interes na proces, jer sam ga smatrala najkonkretnijim, pa tako i najbitnijim segmentom svog rada. Zbog svojevrsne kompleksnosti i neiskustva proces je zahtijevao određeni stupanj koncentracije što mi je bio zanimljiv izazov savladavanja tehnike i istovremene potrebe da se izradi likovno adekvatan rad.

Motivi, odnosno skice, koje radim vežu se pretežito uz pejzaže znanstveno-fantastične prirode. Htjela sam područje SF koje mi je zanimljivo i poznato spojiti s grafikom i tehničkom izvedbom. Privukla me nepredvidljivost procesa koja je često bila rezultat grešaka ili eksperimentiranja koje je donijelo ishod ponekad različit od željenog, ali možda upravo zbog te slučajnosti nastao je bolji rad.

U početku sam se usredotočila na istraživanje slobodnog crteža, odnosno korištenje različitih vrsta linija i eksperimentiranje s rasterom. Na kraju me to navodi na kombinaciju različitih tehnika jer ponekad otisnuti bakropis nije bio dovoljno konkretan. Te nedostatke nadopunjujem kombiniranjem suhe igle, koja ne prevladava ali zbog svoje čvrstoće daje određenu dominantnost crtežu, pa tako i karakter koji mi se svidio kao element mog rada.

Motivi koji me zanimaju u crtežu su znanstveno-fantastične strukture, elementi ukomponirani na način da daju svojevrsnu nadrealnu karakteristiku pejzažu i koji su onda dinamizirani manjim linijama s efektom disperzije. Tako izrađujem bakropise sa stiliziranim košnicama prepunim rojeva koje su na granici zoomorfni i biomorfni motiva.

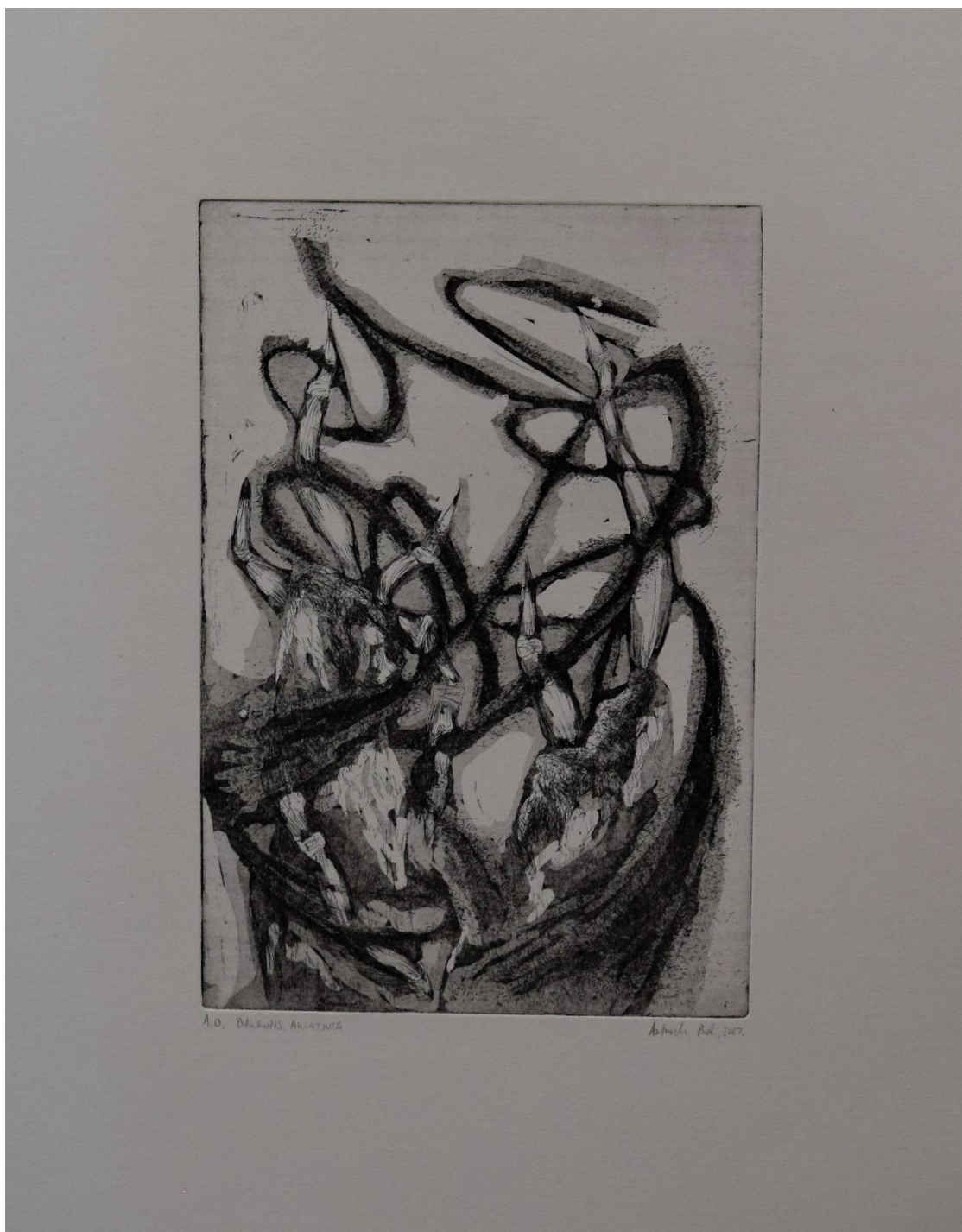
Važan segment mi je tvorba pokreta koja je često naglašena neurednim i namjerno manje preciznim linijama što je i moje svojevrsno odupiranje egzaktnosti i urednosti koju grafika zahtjeva. Međutim, pokret i dinamiku koju tražim u grafici dobivam tek kada uz bakropise počinjem kombinirati akvatintu. Postupak dobivanja gradacije daje dubinu i naglašava dinamičnost dimenzija i pokreta. Nastojim da je potez kojim nanosim asfalt na pločicu brz, pa tako i ovdje gubim preciznost što dovodi do pojave promaknutih tamnih dijelova koje nisam

zaštitila od kiseline. U postupku otiskivanja krajnji rezultat rada je do određene mjere slučajan i tako dobiva veću posebnost.

Na kraju radim usporedbu prvotne skice i zadnjeg otiska gdje jasno mogu uočiti koliko se kroz proces rada promijenila ideja i kako se rad kroz namjerne intervencije, ali isto tako i slučajne, individualizira i poprima svoj identitet.

Bez naslova, 2022., bakropis, akvatinta

Bez naslova, 2022., bakropis, akvatinta